

Bretton Woods weer actueel door fragmentatie

Is het IMF eigenlijk nog wel relevant? Deze vraag, die zo weggelopen lijkt uit de 'Great Moderation-periode' van voor 2008, lijkt op het eerste gezicht wereldvreemd. Want deze institutie, die samen met de Wereldbank is voortgekomen uit de beroemde conferentie in het Amerikaanse plaatsje Bretton Woods (New Hampshire) in juli 1944, heeft de internationale financiële stabiliteit geborgd en de economische ontwikkeling gefinancierd.

Met als gevolg dat de Tweede Wereldoorlog niet – zoals de Eerste – de basis vormde voor een wereldwijde economische crisis. Ook was de naoorlogse economische groei spectaculair, en is de wereldhandel tussen 1950 en 2017 enorm toegenomen met een factor 40. Zeker Nederland heeft daarvan flink geprofiteerd. En de crises die er in de tussentijd wel zijn geweest – de oliecrises van de jaren zeventig, de schulden crises in de jaren tachtig, de Azië-crisis in de jaren negentig, de wereldwijde financiële crisis rond 2008 en de daaropvolgende eurocrisis – zijn opgelost met de vereende krachten en de betrokkenheid van het IMF, zonder een depressie zoals in de jaren dertig.

Toch is de vraag naar de relevantie van het IMF niet vreemd. Ten eerste hadden alle zojuist genoemde crises in essentie een economische oorzaak: het ging onder meer om grondstoffen, overheidstekorten en -schulden, onroerendgoedmarkten en banken. Wat we nu zien, zijn echter verschillende soorten crises met vooral oorzaken buiten de economische sfeer: Covid is een pandemie, en daarmee een medische crisis; opwarming van de aarde is een ecologische crisis; de voedsel- en energieproblemen zijn het gevolg van sterk opgelopen geopolitieke spanningen en van vooral de Russische oorlog in Oekraïne; en de risico's rond de digitalisering van de financiële sector hebben met technologie te maken.

Daarbij geldt echter dat deze ontwikkelingen allemaal een belangrijke macro-economische impact hebben, en daardoor onder het Bretton Woods-mandaat van het IMF vallen. Bovendien zijn ze niet langer overwegend nationaal of regionaal, maar hebben ze door de verwevenheid van economieën en financiële sectoren wereldwijde implicaties. Het verschil is

PAUL HILBERS

*Bewindvoerder bij het Internationaal
Monetair Fonds*

alleen dat het Fonds bij niet-economische crises niet het primaat heeft en intensief moet samenwerken met alle betrokken internationale instellingen, waaronder zijn 'zuster' de Wereldbank, om deze wereldwijde problemen te helpen oplossen.

Ten tweede staat het proces van toenemende globalisering onder spanning. Deze druk op de vrije handel in goederen en diensten en een hoge mate van vrijheid van kapitaalverkeer heeft verschillende oorzaken. De winsten van de globalisering komen namelijk niet in dezelfde mate aan iedereen ten goede, en hebben

geleid tot een toenemende ongelijkheid in de samenleving. Daarnaast zijn de waardeketens tijdens covid opgebroken (economische fragmentatie) en komen deze als gevolg van een oplopende geopolitieke spanningen tussen de grote blokken (politieke fragmentatie) niet vanzelf weer bij elkaar. En ook de rentestijging van de Fed en de oplopende dollar leggen kwetsbaarheden bloot in opkomende economieën die jarenlang gemakkelijk in goedkope dollars konden lenen (financiële fragmentatie).

Fragmentatie leidt tot aanbodschaarste, toenemende inflatie en schuldenproblemen in opkomende economieën. Juist daarom heeft het IMF tijdens de laatste jaarvergadering in oktober nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de risico's ervan.

Met de opkomende fragmentatie zien we dat de klok nu teruggedraaid dreigt te worden. Daarmee wordt tegelijkertijd de oorspronkelijke handelsbevorderende en op economische stabiliteit gerichte rol van het IMF weer belangrijk. Dit geldt zeker voor de macro-problemen rond handel, inflatie en schuld – en vanuit die optiek kunnen we met de economische afspraken uit Bretton Woods nog wel even vooruit.

Het klimaatprobleem is echter van een andere dimensie. Van alle 'nieuwe' crises is dit de lastigste, maar ook veruit de meest ingrijpende en structurele. Het internationale overleg hierover verloopt moeizaam, zoals de COP27 in Egypte al heeft laten zien, en ondertussen warmt de wereld verder op. Zou een 'groen' Bretton Woods voor klimaat hier uitkomst kunnen bieden? De fraaie locatie in de bossen van de staat New Hampshire zou in ieder geval kunnen dienen als inspiratie.